

A marxizmus-leninizmus vizsgák eredményei, tapasztalatai

Tanszékünkön is befejeződtek az évvégi vizsgák. Újból összegezzük a vizsgák tapasztalatait és lemérhetjük a vizsgák tükrében a tanszék oktató munkájának hatékonyságát, hallgatóink tudásának gyarapodását.

1954. május 20-tól július 1-ig a marxizmus három ágából — párt-történet, filozófia, politikai gazdaságtan — összesen 2450 hallgató vizsgázott 3,76-os átlageredménnyel. Ez a szám és ez az átlageredmény nem tartalmazza a marxizmusból még most is folyó államvizsgák számait és eredményeit.

Az elmúlt évben ugyancsak a marxizmusnak e három ágából tett vizsgák átlageredménye 3,95—4 között mozgott, míg ebben az évben, amint az fentebb is kiténik, csak 3,76 az átlageredmény. Vajon azt a következtetést vonhatjuk-e le ebből a számszerű csökkenésből, hogy ebben az évben eredménytelenebb volt oktatásunk, vagy hallgatóink kevésbé voltak szorgalmasak most, mint a múlt évben? Nem lehetne mindkét kérdésre igent, vagy nemet mondani, szerintünk nem itt kell keresni a fő okát a vizsgaeredmények számszerű csökkenésének.

Mi úgy látjuk, hogy a tanszék oktató munkája ebben az évben jobb volt, mint a megelőző esztendőben. A politikai gazdaságtan oktatásában nagyobb mértékű javulás mutatkozott, ugyanakkor a párt-történet és filozófia több előadása is javulást hozott a múlt évhez képest. Munkatársaink általában több időt fordítottak az elméleti kérdések megvilágítására és a multévi oktatás tapasztalatainak felhasználására. Persze az előrehaladás az oktató munkában viszonylagos, ha van is javulás a multévi oktatáshoz képest, de még mindig nagy az elmaradás a párt Központi Vezetősége által a fejlődés új szakasza következtében előlünk állított feladatokhoz képest.

Hallgatóink egész évi munkáját sem a hanyagság jellemzi elsősorban. Hallgatóink zömét, különösen a minden tárgyból jeles és jó eredményt elért hallgatókat a komoly tanulás, a szorgalmas készülődés jellemezte. Ezt a megállapítást igazolja a vizsgaeredmény is, vizsgázott hallgatóinknak mintegy 35 százaléka kapott jeles osztályzatot. Ugyanakkor hallgatóink egy része, szerintünk a kisebbek része, talán könnyelműbben vette a tanulást, mint az elmúlt esztendőben. Némelyek hajlamok voltak úgy értelmezni a kormányprogramot, hogy az nemcsak az iparosítás ütemének csökkentését irányozza elő, hanem általában a munka, a tanulás terén is a lassabb ütemet. Az ilyen hangulat ellen a párt- és a DISZ-szervezetek igyekeztek fellépni, de lényeges javulást csak a vizsgák előtti időszakban tudtak elérni.

Az eredmények számszerű csökkenése elsősorban a vizsgakövetelményeknek, a feleletek minőségének különbségét alaposabban számbavevő osztályozási rendszernek tulajdonítható. Az elért eredmény tehát a számbeli csökkenés ellenére sem jelent visszaesést. Valamennyi vizsgázató egyhangú véleménye, hogy helyes volt komolyabb igényekkel fellépni hallgatóink iránt, helyes volt a jeles osztályzatnak nagyobb megbecsülést szerezni és ugyanakkor helyes volt, hogy elbukottak mindazokat, akiknek a tudása nem ütötte meg az egyetemen megkövetelt tudás színvonalát. A magasabb követelmények bevezetésekor oktató szemlézetünket az az elv vezérelte, hogy — többek között — akkor becsüljük igazán hallgatóinkat, ha szigorúan, de igazságosan osztályozzuk feleleteiket. Az első vizsgákra a szigorúbb osztályzások nem a megfelelő hangulatot kellették. A gyengébb eredményeket elért hallgatók igyekeztek hangulatot kelteni a vizsgázatók ellen, különösen a kezdő vizsgázatókkal szemben. Sajnos ilyen hangulatnak időnként nemcsak hallgató elvtársak adtak helyet, hanem egyik-másik tanár elvtárs is, anélkül, hogy az osztályzások reá-

lis voltát ellenőrizték volna.

Ez azért volt helytelen a vizsgaidőszak alatt, mert eferelte a fő hiányosságokról, a hallgatók felkészülésében található hibákról a figyelmet. Hallgatóink többsége előtt most már világossá vált a szigorúbb osztályzások hatására, hogy jó eredményt csak egész évi szorgalmas, kitartó tanulással lehet elérni és reméljük, hogy a most lefolyt vizsgák eme tanulságát a jövő évben valóban gyümölesztetni fogják.

A most lefolyt vizsgák részlet-eredményeiből a következőket olvashatjuk ki: a legjobb eredményt IV. éves hallgatóink érték el a filozófiai vizsgákon, itt az átlageredmény 3,88. Ezután következik a politikai gazdaságtan vizsgák eredménye, mely 3,76 és végül a párt-történeti vizsgák eredménye 3,70. Párt-történetét az I., II. évfolyamok, politikai gazdaságtant pedig a III. évfolyamok tanulnak. Így az eredmények alakulása egyben azt is tükrözi, hogy oktató-nevelő munkánk hatékonyabb a magasabb évfolyamokon, mint az alsóbbakon. Ez helyes, normális alakulása az eredményeknek. Nem jelentheti azonban ez a normális alakulás azt, hogy eltereljük a figyelmet az alsóbb évfolyamok oktatásában, esetleg fellelhető hibákról.

Karok szerint a következőképpen alakultak az eredmények:

Orvos Kar	3,81
a mult évben	3,96
TTK	3,80
a mult évben	3,95
Bölcsész Kar	3,74
a mult évben	4,09
Gyógyszerész Kar	3,62
a mult évben	3,65
Jogi Kar	3,50
a mult évben	3,62
Ped. Főiskola	3,45
a mult évben	3,54

A fenti eredmények azt mutatják, hogy a társadalomtudományi karokon a marxizmus vizsgák eredményei rosszabbak, mint az Orvostudományi Karon, vagy a Természettudományi Karon. Vajon mi lehet ennek az oka, hisz az lenne a logikusabb, ha az eredmény fordítva alakult volna, hisz a társadalomtudományi karokon a szaktárgyakban is többet tanulnak a marxizmus-leninizmusról.

Az eredmény ilyen alakulását mi az alábbiakkal tudjuk indokolni:

Elsősorban orvos I. és II. éves hallgatóink között igen sok a jóképességű és egész évben szorgalmasan tanuló hallgató. A politikai gazdaságtant tanuló orvos és TTK-ás hallgatóink megszerették a tantárgyat és nagyobb szorgalommal készültek erre. A TTK II. évfolyamon az elmúlt félévben kevésbé tapasztaltunk visszacsúszást a tanulásban, mint pl. a Jogi Kar hallgatói esetében. Tapasztaltunk szerint egész évben a Jogi Kar hallgatói hanyagolták el leginkább a marxizmus-leninizmus tanulását. Igen nagymértékben csökkentette a társadalomtudományi karok vizsgaátlagát a Bölcsész Kar III. éves történelemének gyenge eredménye, valamint a II. éves magyar- és orosz-szakos hallgatóknak a multévihez képest súlyyodó tanulmányi munkája a marxizmus-leninizmusból. A Ped. Főiskola hallgatóit pedig túlsúlyos folt tematika gátolta az anyag megfelelő elsajátításában. Ezek mellett meg kell mondani öszintén azt is, hogy az ellenőrzés alkalmával — különösen kezdetben — az Orvos és TTK vizsgákon tapasztaltunk némi liberalizmust, elsősorban kezdő, kevés tapasztalattal rendelkező vizsgázatóinknál. Ez azonban az eredmények alakulásában nem játszott túlságosan lényeges szerepet, mert csupán a kezdeti időszakban lezajlott vizsgákat befolyásolta. A számszerű eredmények természetesen csak megközelítően adnak híj képet egy-egy évfolyam, vagy kar munkájáról. Az előrehaladást közvetlenebbül mutatják a feleletek. A feleletek alapján megállapítható: hogy a jeles eredményt elért hallgatók soha az elmúlt években nem mutattak fel ilyen biztos tudást, az események összefüggésének ilyen mértékű meglátását, valamint az elvi kérdéseknél, az elméletnek a gyakorlatban való megvalósulását, nem látták úgy, mint most. Az előrehaladás elsősorban a szocialista iparosítás, az új gazdasági politika, a szocializmus és a kapitalizmus gazdasági alap-törvénye, az igazságos és igazság-

talán háború, a kommunizmusba való átmenet e fejezeteknél tapasztalható. Ennek nagy jelentőségét tulajdonítunk, hisz az elmúlt években ezek a részek még a legjobb hallgatóinknál sem mentek kifogástalanul. Természetesen nem szabad e megállapításból arra következtetni, hogy minden hallgató jól ismeri ezeket a részeket és nem szabad arra sem gondolni, hogy már nincs a marxizmus-leninizmus anyagának olyan része, amelyet hallgatóink rosszul tudnának. Vannak még olyan részek, amelyet igen rosszul tudnak. Pl. az általános válság és a gazdasági válság, a nemzeti kérdésre vonatkozó részek. Két taktika, népi demokráciánk államhatalmának jellege a fordulat évéig, és még sok a hiányosság a magyar párt-történet anyagának elsajátításában is.

Az évvégi vizsgák nemcsak hallgatóink vizsgája, hanem a tanszék munkatársainak is. A vizsgafeleletek, — ha nem is egészen híven, — de tükrözik az előadások, szemináriumok színvonalát is. Ha ilyen szempontból vizsgáljuk a feleleteket, természetesen meg kell állapítani, hogy még sok a javítandó oktatásunkban. Tanszékünk részleteiben is felmérte a vizsgák tapasztalatait a következő év feladatai szempontjából. Ezeket itt nem kívánom részletezni, csupán azt akarom leszögezni, hogy tisztában vagyunk azzal, hogy magasabb követelményekkel csak akkor léphetünk fel hallgatóinkkal szemben, ha magasabb színvonalú lesz oktató munkánk is. A tanszék oktatóinak nevében ígérhetem, hogy ennek megfelelően fogunk cselekedni.

A marxizmus-leninizmus tanításának és tanulásának eredményeit végső fokon majd azon mérhetjük le, hogy becsületes, szorgalmas munkát végző, a hazának a közösségnek hasznára, javára dolgozó szakembereket; orvosokat, tanárokat, jogászokat neveltünk-e. Természetesen ma még korai lenne erről véleményt mondani, de reméljük, hogy a marxizmus-leninizmus tanításának ez a hatása sem fog elmaradni.

Mikó Károly adjunktus
Marxizmus-leninizmus Tanszék

GYAKORLATON

Lemozdonyoztunk erre, hol két folyó összefolyt,
— Valamikor egy vén halász a hálót szőtte ott,
arrafelé a fűz alatt...
... mellette kisfiú hasalt,
fűszálát rácsált...
A parton — fejük szárny alatt —
aludtak a libák...

„— Az uraságé féthatar:
állatok, emberek,
minden övé, mi szép, mi jó,
mi terhet nem jelent.
Tíz hal közül, ha négy enyém...
— így a halász, s a két kemény
kérges tenyér között
a fonalvető-ár nyele
reccsenve összetört.

— A libapásztor nagyronótt,
lett urak bérese;
— falut s a fűzspartot ott
szívébe véste be
és — bevészte egy lány haját,
szemét, szerelmes mosolyát
— el innen így szökött,
mikor a gazdatiszt fején
a bikacsók törött...

Az úteg gyakorlatozik:

„ — Támadás dél felől!...
— jelzi az éber figyelő
és adatot közöl.
A csó a kellő szögbe áll,
— nyit, tölt, zár s aztán „tűzre” vár
mindenik kezelő...
— A „Béke” tzsac-be biz
ellenség sose’ jó!

— Körben a kedves szép vidék
napfényben tündököl.
A szívet hazaszeretet
tűze hevíti föl...
— Gyönyörű termés lesz az idén.
„— Igen! a búza térdigér,
pedig most jön a nyár...
— mondja az agrónómus is
ki éppen erre jár.

A parancsnokunk szettektint...
— barátja minden itt;
a part, a fűz, a kis falu
s az ember mind, de min.
Füstnek és földnek illata
s a Párt, a nép, ez mind — Haza!
Ellenség el nem úz!
— Délről gyilkosok vérebe
támad?! — Elvtársak! Tűz!...

Békéscsaba, 1951. IV. 25.

UJ REZSÓ

„NYOMODAT MOSSÁK ÖSZESŐK”

(Válasz Benkő László vitacikkére)

Erről a költeménycímről (László Ibolya verse: Tiszatáj VII, 222) és a költemény öszesők összetételéről már három nyilvánított véleményüket: Vajtay István (Szegedi Egyetem II, 6. szám), a Szegedi Egyetem szerkesztője (ugyanott) és Benkő László (Tiszatáj VIII, 139). Vajtay és Benkő helyteleníti e vers öszesők kifejezését. A Szegedi Egyetem szerkesztője védelmére kelt a költőnek, hivatkozva a nagy költők példájára és a poetica licentiára.

Benkő László a Tiszatájban részletesen megokolja véleményét. Úgy találja, hogy az öszesők összetétel megalkotásakor ellentétbe került a költő nyelvünk kialakult törvényeivel és túllépte a nyelvhelyesség megengedhető kereteit (Tiszatáj VIII, 140).

Vajtay csakugyan így van-e? Mondja meg a magyar nyelvtörténet!

Van adat a XVI. és XVII. századból a tavasz-fű összetételre (bellis minor, primula veris, Nyelvtörténeti Szótár). A tavasz-fű jelzése ez: „tavaszi fű”, olyan tulajdonságjelzős összetétel tehát, amilyen a XX. századi költő alkotása: az öszeső = „ősz eső”.

Van a régi nyelvben tavasz-vetés is (= „tavaszi vetés”), tehát ez is olyan, mint a szegedi költő öszeső tulajdonságjelzős összetétele.

De van ilyen a mai nyelvben is. Itt van a szamosháti tavasz-búza, az erdélyi tavasz-búza (vö. Csúry; Szamosháti Szótár; az erdélyi adat a magam följegyzése). Feljegyzi a tavasz-búza, tavaszárpa kifejezést Czuczor-Fogarasi is, csak azt teszi hozzá, hogy szokottabb a tavaszi búza, tavaszi árpa jelzős kifejezés, vagyis ez utóbbi általánosan el van terjedve, a tavasz-búza, tavaszárpa tehát nem annyira ismert tájszavak. De azért helyes!

Amint a tavaszi búza általánosan elterjedt kifejezés, ugyanolyan általános az ősz eső tulajdonságjelzős szerkezet. A tavasz-búza, tavaszmező tulajdonságjelzős összetétel nem olyan általános, de he-

lyes, ugyanolyan helyes az öszeső tulajdonságjelzős összetétel is „ősz eső” értelemben;

Arany János is használja a tavasz-mezőn tulajdonságjelzős összetételt a Bolond Istókban:

Szeretem, hogyha — mint tavasz-mezőn
Arnyékok napfény — tréfa úz komolyt;

Feltehetően valaki azt az ellenvetést: jó, jó; de ha van is tavasz-búza, nem tudsz idézni öszbúza (= „ősz búza”) összetételt, ami teljesen megfelelne az öszesők (= „ősz eső” összetételnek. — Öszbúza, öszvetés kifejezésekről valóban nem tudok. Szamosháton is tavasz-búza mellett őszbúza mondják az ősz vetést. De a tavasz-fű, tavaszvetés, tavasz-búza, tavaszárpa, tavaszmezőn olyan tulajdonságjelzős összetételek, melyeknek előtagjában (tavasz) évszáknev van, úgy, mint a költő-alkotta öszeső előtagjában. Ennyi analógia

elég annak igazolására, hogy nem magyartalan az öszeső. Aki az öszbúza, öszvetés kifejezést kéri számon ebben a vitában, annak bármely szavával felelek: „A nyelvi sajátosságok, a nyelvi tényezők alakulása nem a logika következetes egyenes útján halad.”

Szép számmal van efféle összetétel természetesen irodalmi nyelvünkben is, nem magában áll a fentebb Aranytól idézett tavasz-mezőn (= tavaszi mezőn); közülük csak Arany Jánostól és Juhász Gyulától idézem az öskert összetételt ősi kert értelemben.

Harmadnap olyankor, egy fölleges estén
Domb emelkedett már Toldi Miklós testén,
Amelyet az öskert, bánatja jelével,
Behinte lehulló, sárga falevéllal.

(Toldi estéje)

Juhász Gyula ezt mondja „Dózsa feje” c. versében:

Hej, a sírok egyre nőnek
Szönyegén a temetőnek,
Elhervadnak mind a rózsák
Öskertedben Magyarország.

A költő persze aligha tudhatott az őt támogató nyelvtörténeti adatokról, de nekem, a nyelvésznek kötelességem megmutatni ezeket, csak ezek alapján szabad véleményt mondanom, mert a nyelvészet — mint minden tudomány — nem túri meg, hogy a tények figyelembevétel nélkül okoskodjunk.

László Ibolya, a költő ráértett erre a kifejezési lehetőségre, művészi célja meg egyenesen készítette e kifejezés megalkotására: öszeső. Nincs igaza Benkőnek mű-

vészi szempontból sem, mikor az ősz eső jelzős kifejezést ajánlja a költő-alkotta öszeső helyett. E versben ugyanis nem holmi „nyári kaland”-ról van szó, hanem arról, hogy ez a szerelem oda van. A költő továbbint szerelmesének nyomát nem a szürke ősz eső mossa, hanem az élménnyel együtt születő új, telítettebb hangulatú öszeső. Nem igaz az, hogy valaki félreértheti ennek az összetételnek a jelentését. Senki sem gondol itt derens színű esőre vagy esőkre. Arany Jánosra gondolok:

A nyelvnek is törvényeit
Széppé, jóvá mi tesszi:
Nyelvész urak jobban „tudják”
A költő jobban „érzi”.

Nutri Antal

Olvasd a

Társadalmi Szemle

minden számát.

Elméleti fejlődésedet segíti elő!